

Сабақ тақырыбы: Адамзаттың
ғаламдық мәселелері туралы жалпы
түсінік, негізгі ғаламдық мәселелерге шолу

Оқу мақсаты:

Жаһандану ұғымы және оның мәселелерін
(жаһандық мәселелер, тұрақты даму,
экологиялық дағдарыс) шеше білу.

Жетістік критерийі:

Білу және түсіну:

- Жаһандану ұғымын біледі
- Жаһандық мәселелелелердің түрлерін және пайда болу себептерін анықтай алады
- Адам өміріне жаһанданудың қалай әсер ететіндігін түсіндіре алады
- Тұрақты даму концепциясы

Ғаламдық проблема деп – бүкіл дүние жүзін, бүкіл адамзатты қамтитын, оның қазіргісі мен болашағына қауіп төндіретін және өзінің шешілуіне бірігіп күш жұмсауды, барлық мемлекеттер мен халықтардың біріккен әрекетін талап ететін проблемаларды атайды.

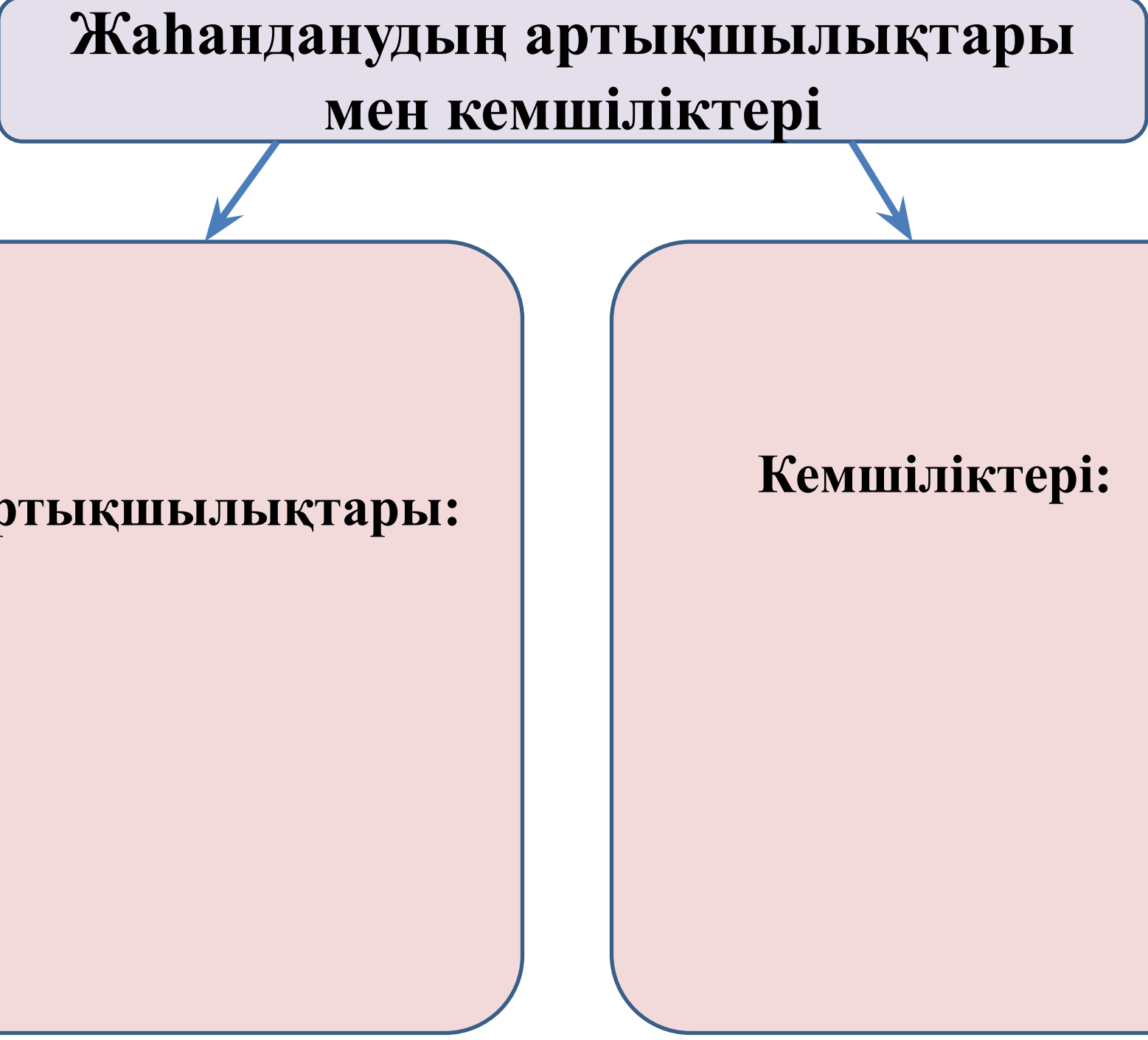
«Жаһандану» терминін алғаш ғылымға енгізген (1983 ж.) америкалық Теодор Левитт

Ғаламдық мәселелердің түрлері:

- Бейбітшілікті сақтау;
- Дүниежүзілік соғысқа жол бермеу;
- Жаппай қарулану (ядролық қалу);
- Экологиялық проблема (озон қабаты, ормандардың қысқаруы);
- Энергетика және шикізат;
- Демографиялық проблема;
- Азық-түлік проблемасы;
- Артта қалушылықты жою проблемасы;
- Дүниежүзілік мұхиттағы ресурстарды пайдалану;

Жаһанданудың артықшылықтары мен кемшіліктері


```
graph TD; A[Жаһанданудың артықшылықтары мен кемшіліктері] --> B[Артықшылықтары:]; A --> C[Кемшіліктері:];
```

Артықшылықтары:

Кемшіліктері:

Жаһандандудың адам өміріне әсері

мәдени

экономикалық

коммуникациялық

**Жаһандану-
дың
құрамдас
бөліктері:**

этникалық

аумақтық

ақпараттық

Жаһандануға қарсы қозғалыс ұйымдары

- 1. "Destroy IMF"**
- 2. "Friends of the Earth«**
- 3. "Transnational"**
- 4. "Peoples Global Action"**
- 5. "Inpeg"**

ТУРАҚТЫ ДАМУ КОНЦЕПЦИЯСЫ

Тұрақты даму концепциясының негізгі тұжырымдары

Тұрақты даму концепциясы өзара тығыз байланысқан 3 құрамдас бөліктердің басын біріктіреді.

- *Экожүйелерді пайдалану;*

- *Тиімді экономика;*

- *Әділетті қоғам:*

Ал тұрақтылық принциптері бұл 3 құрамдас бөлікті біртұтас жүйе ретінде қарастырады

Тапсырма №1: Адамзаттың қажеттілігін қамтамасыз ету мақсатында табиғат ресурстарын тиімді пайдаланып және қоршаған ортаға зиянын мүмкіндігінше аз зиян келтіру мақсатында өз жоспарларыңызды ұсыныңыз:

- 1-топ:** атмосфера қорлары;
- 2-топ:** биосфера қорлары;
- 3-топ:** гидросфера қорлары;
- 4-топ:** литосфера қорлары;

Экологиялық дағдарыс

Қоғам мен табиғат арасындағы қатынастарда карама-қайшылықтың күрт шиеленісуі. Стокгольм (1972), Рио-де-Жанейро (1992) экологиялық конференцияларынан кейін «Экологиялық дағдарыс» ғылыми мәселелердің бірі ретінде ресми түрде танылған. Экологиялық дағдарыс XX ғ. II жартысынан бастап күшейе түсті.

Экологиялық дағдарыстан экологиялық апатты ажырата білу керек: дағдарыс адамның белсенді әрекетінен болатын қайтымды күй, апат — қайтымсыз құбылыс

ТЕРМИНДЕР

Контомация — ортаның инертті материалдарға қанығуы;

Уыттану - химиялық активті субстанциялармен қанығу;

Деструкция — табиғи құрылымдардың бұзылуы;

Пейоризация — ландшафт әсемдігінің бұзылуы;

Қазіргі жағдайда ғаламға қауіпті 3 үрдіс байқалып отыр:

1. Атмосфера құрамының өзгеруі
(парниктік әсер);
2. Ормандардың азаюы (*оттек фабрикасы*);
3. Литосфераның өзгерісі
(радиоактивті улану);

Тапсырма №2

1. Қазіргі кездегі озон қабатының тесілуі мен жұқаруына әсер етуші факторлар мен алдын-алу шаралары?

2. Жердегі жылыжай әсерінің арту себебі мен оны тұрақты ұстау жолдарын түсіндіріңіз?

3. Қышқыл жаңбырлар қай аймақтарда орын алады, одан қорғанудың әдістері?

4. Жер шарының қай аймақтарында радиоактивті ластанулар орын алуда, одан қорғанудың қандай әдістерін қолдануға болады?

Ядролық державалар картасы

Ядролық қаруды таратпауға қатысты келісім бойынша, ядролық державалар ядролық қаруды 1.01.1967 жылға дейін іске қосқандар саналады.

АҚШ

1945 жылы алғаш рет ядролық қаруды сынақтан өткізген. Ол қаруды басқа ұлтқа қолданған жалғыз ел (Хиросима, Нагасаки қалаларын бомбалаған).

Ұлыбритания

Ядролық қаруды 1952 жылы сынақтан өткізген. Ал сутегі бомбаны 1957 жылы сынақтан өткізген.

Франция

Ядролық қаруды 1960 жылы алғаш рет сынақтан өткізді. Сутегі бомбасын 1968 жылы сынақтан өткізді.

Ресей

КСРО ең алғашқы ядролық қаруды 1949ж-дан 1953 жылға дейін сынақтан өткізді. Ал сутегі бомбасын 1955 жылы сынады.

Қытай

Ядролық сынақты 1964 жылы өткізді. Қытай орта Азиядағы ядролық қаруды жасап, оны сынақтан өткізген ең алғашқы ел.

Ядролық клубқа мүше елдер

Ядролық клубқа мүшелік етпесе де, ядролық қаруы бар елдер

Сарапшылардың пікірінше, соңғы 5-10 жылда ядролық қаруға иелік ететін елдердің қатарына кіретін елдер

Израиль

Пәкістан

Иран

Жапония

Канада

Үндістан

Германия

КХДР

Бразилия

Мысыр

Сауд Арабиясы

Пәкістан - алғашқы ядролық қаруды 25.05.1998 жылы өткізді.

Үндістан - алғашқы ядролық қаруды сынақтан 18.05.1974 жылы өткізді.

КХДР - келісімге қосылды. Бірақ 2003 жылы өзінің ол келісімнен бас тартқанын жариялады.

Әлем елдері арасында ядролық қару-жарақтың таралуы туралы

АҚШ – 3 500 дана (1-сынақ 1945 жылы жасалған);

Ресей – 2 800 дана (1-сынақ 1949 ж. жасалған);

Ұлыбритания – 512 дана (1-сынақ 1952 ж. жасалған);

Қытай – 400-ден аса дана (1-сынақ 1964 ж. жасалған);

Франция – 384 дана (1-сынақ 1960 ж. жасалған);

Израиль – 150-200 дана (1-сынақты 1979 ж. жасаған делінеді);

Үндістан – 70-120 дана (1-сынақ 1974 ж. жасалған);

Пәкстан – 30-90 дана (1-сынақ 1998 ж. жасалған);

КХДР – 4-12 дана (1-сынақ 2006 ж. жасалған);

Сұрақтар мен тапсырмалар:

1. Жаһандық проблемалардың шығу себептерін анықтаңыз;
2. Жаһандық проблемалар арасында қандай немесе қаншалықты байланыс бар?
3. Жаһандық проблемаларды бірігіп шешу қажеттілігін немен түсіндіруге болады?
4. Жаһандық проблемаларды шешуде қандай әлемдік ұйымдар жұмыс істеуде?
5. Қандай әлемдік проблемаларды шешуде Қазақстан өз үлесін қосуда?

КЕРІ БАЙЛАНЫС

БАҒАЛАУ